

مقدمه چاپ دوم

سپاس خداوند متعال را که این اثر ارزشمند به سرعت جایگاه شایسته‌ای در میان اهل علم و دانش کشورمان یافته است. خوشبختانه از زمان چاپ این کتاب، بازخوردهای بسیار مثبتی از سراسر کشور دریافت شد و محافل علمی و دانشگاهی کشور از ترجمه آن به طور شایسته استقبال کردند. برای مثال، مجله علمی پژوهشی نوآوریهای آموزشی از آن به عنوان کاری که با رعایت امانت و دقتی در خور تحسین ترجمه شده، یاد کرده است. همچنین ارزشمند بودن اثر موجب شد تا به عنوان یکی از منابع اساسی دوره تحصیلات تکمیلی مورد استفاده قرار گیرد و چاپ اول آن در زمانی کمتر از حد انتظار به اتمام برسد.

با توجه به اینکه مؤلفان کتاب پیوسته در حال تکمیل نمودن این اثر هستند، ما نیز برآنیم تا تغییرات اصل کتاب را همواره به چاپهای فارسی منتقل سازیم. از این رو، در بررسیهای چاپ 2003 کتاب و اظهارات نویسندگان محترم، مشاهده شد که اساسی‌ترین تغییر، افزودن فصلی با عنوان پژوهش ضمن عمل (**action research**) بوده است. با اینکه معمولاً ناشران ایرانی چاپهای دوم و سوم کتاب را بدون تغییر منتشر می‌کنند، اما به دلیل اهمیت کتاب، مسئولان سازمان مطالعه و تدوین (سمت) و دانشگاه شهید بهشتی با تغییرات ضروری مانند افزودن فصل مذکور به کتاب، ایجاد توازن در تعداد صفحات دو جلد و تغییر در طرح جلد موافقت نمودند. بر همین اساس، ترجمه فصل «پژوهش ضمن عمل» که از جمله موضوعات جدید است و کاربردهای فراوانی در مراکز و مؤسسات آموزشی دارد، به آخر جلد دوم کتاب افزوده شد. در اینجا شایسته است از آقای دکتر علیرضا کیامنش، استاد محترم دانشگاه تربیت معلم تهران که ترجمه این فصل را با دقت مطالعه و پیشنهادهای مفیدی ارائه کردند، صمیمانه سپاسگزاری نماییم.

شایان ذکر است اگرچه کشور ما مشمول عهدنامه رعایت حقوق مؤلفان نیست برای رعایت اخلاق علمی، اجازه ترجمه کتاب از مؤلفان محترم کتاب دریافت شده است.

با اینکه دیدگاهها نسبت به کتاب مثبت و با تشویق همراه بوده و حتی متخصصان برجسته کشور که آن را تدریس کرده‌اند، از دریافت پیشنهادهای همکاران ارجمند، دانشجویان و خوانندگان گرامی به گرمی استقبال می‌نماییم. تأکید بر این درخواست بدین خاطر است که قصد داریم به لطف خدا چاپ بعدی کتاب به طور کامل مطابق با آخرین چاپ اصل کتاب (2006) باشد، در نتیجه هرگونه دخل و تصرف در متن کتاب ممکن خواهد بود.

در پایان، مجدداً از همه همکارانی که برای ترجمه کتاب زحمان زیادی متقبل شده‌اند، و همچنین از همکاران محترم دانشگاه شهید بهشتی و «سمت» که با دقت و سرعت، زحمات اعمال تغییرات و چاپ مجدد کتاب را پذیرا شده‌اند، سپاس‌گزاری می‌نماییم.

مترجمان

پاییز 1384

تقدیم به:

همه بزرگوارانی که همواره برای استقلال، امنیت، سربلندی و توسعه همه جانبه میهن اسلامی تلاش می‌کنند.

مقدمه مترجمان

سپاس خدای را که توفیق ترجمه این اثر ارزشمند را به ما عطا فرمود و با وجود فراز و نشیبهای فراوان، مقدمات چاپ آن را به گونه‌ای شایسته فراهم نمود. او را سپاسگزاریم که لطفش شامل سایر اساتید اندیشمندان این مرز و بوم نیز شده است تا بتوانند با نگارش، تألیف و ترجمه مقالات و کتابهای دیگری در زمینه روش تحقیق، خدمات ارزنده‌ای به ملت شریف ایران بویژه دانشجویان، دانش پژوهان و سایر علاقه‌مندان ارائه کنند. بدون شک، اگر لطف خداوند متعال و وجود ارزشمندان اساتیدی که تاکنون در این زمینه قلم زده‌اند نبود، تهیه این کتاب میسر نمی‌شد.

آشنا کردن خوانندگان با کتاب حاضر برای استفاده بهتر از آن، اقتضا می‌کند که امتیازات کتاب برشمرده شود و سپس تذکراتی برای راهنمایی خوانندگان ارائه گردد.

الف) امتیازات

این کتاب، یکی از رایجترین کتابهای درسی روش تحقیق در رشته‌های علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاههای معتبر دنیاست که ستاد انقلاب فرهنگی نیز آن را به عنوان یکی از کتابهای درسی دانشگاههای کشورمان معرفی کرده است. نویسندگان آن، دو نفر استاد (پروفسور) و یک نفر استادیار در تعلیم و تربیت و روانشناسی دانشگاههای معتبر امریکا هستند. این اثر، اولین بار در سال 1963 با حدود 300 صفحه به چاپ رسید و از آن تاریخ تاکنون، به طور متوسط هر شش سال یک بار بازنگری و تکامل یافته است، به گونه‌ای که جدیدترین ویراست آن (چاپ ششم) با 800 صفحه بسیار فشرده در سال 1996 به چاپ رسیده است. مطرح ماندن چهل ساله کتاب در سطح جهان، نشان بسیار محکمی است بر اینکه همواره توانسته است تکامل یابد و جایگاه رفیع خود را در میان انبوه کتابهای دیگر حفظ کند.

از جمله امتیازات این کتاب، جامع بودن و طرح مباحث روش تحقیق کیفی در کنار روش تحقیق کمی است که هیچکدام از کتابهای فارسی که تاکنون منتشر شده‌اند این ویژگی را ندارند. اگر چه در برخی از کتابهای موجود فارسی، اشاره‌های بسیار مختصری به این مباحث شده و مقالات انگشت شماری نیز به فارسی نوشته شده است، ولی در کتاب حاضر به طور مبسوط به این موضوع پرداخته شده و مسائل تحقیقی در هر فصل از دامنظر کمی و کیفی بررسی و امتیازهای هر کدام برشمرده شده و سپس راه‌حلهای عملی برای به کار بستن آنها در تحقیقات ارائه گردیده است. علاوه بر این، مبانی فلسفی و اخلاقی پژوهش و کاربرد رایانه در آن، برای اولین بار در این کتاب به طور مشروح ارائه شده است.

از امتیازات دیگر این کتاب، این است که یک منبع درسی دانشگاهی است و به همین منظور نیز تهیه شده است، به گونه‌ای که در آغاز هر فصل، اهداف و مواردی که به آن پرداخته شده بیان می‌گردد. سپس، مطالب به صورت جامع، روان و همراه با مثالهای جالب و کاربردی ارائه می‌شود. در پایان هر فصل، علاوه بر

ارائه منابع استفاده شده در فصل، تعدادی از منابع مهم مربوط به آن فصل نیز معرفی و توضیحاتی در مورد آنها داده شده است. علاقه‌مندان به کسب اطلاعات بیشتر، می‌توانند با ملاحظه توضیحات مؤلفان محترم در مورد کتابها و مقالات معرفی شده، مناسبترین آنها را براحتی انتخاب کنند. علاوه بر آن، خطاهایی نیز که حین انجام دادن تحقیق در رابطه با موضوع فصل رخ می‌دهد، تشریح شده تا پژوهشگران از انجام آنها اجتناب ورزند. همچنین، در پایان هر فصل، برای درک بهتر مباحث، یک خود آزمایی حاوی سؤالات چهار گزینه‌ای (همراه با جواب) ارائه شده است.

واژه نامه مفصل 40 صفحه‌ای که حاوی تعریف و توضیح مهمترین واژه‌های روشهای تحقیق است، از دیگر امتیازات کتاب است که در هیچ کتاب فارسی وجود ندارد. این واژه نامه بدقت ترجمه و در پایان جلد دوم درج گردیده است.

داشتن فهرست اعلام و موضوعات که در پایان جلد دوم آمده است، نیز بر امتیازات کتاب می‌افزاید. فهرست موضوعات می‌تواند کمک بزرگی برای پژوهشگرانی باشد که درصددیافتن مطالب مربوط به یک موضوع معین در کتاب هستند. این ویژگیها موجب می‌شود تا دانشجویان نیازی به مراجعه به کتابهای متعدد نداشته باشند.

به‌رغم همه امتیازات مذکور، باید اذعان نمود که هر کشوری که خواهان پیشرفت است، باید در اندیشه اقتباس از آثار دیگران باشد نه تقلید. به عبارت دیگر، باید به مطالب و دستورالعملهای دیگران، بویژه متون علمی روش تحقیق تهیه شده در دیگر کشورها، نقادانه نگریسته شود و آنچه متناسب با فرهنگ، باورها و شرایط جامعه است، انتخاب گردد.

علاوه بر امتیازات مذکور که مربوط به اصل کتاب است، ترجمه کتاب نیز امتیازات فراوانی دارد. مهمترین امتیاز، داشتن مترجمان شایسته است. اگر چه همه هفده فصل کتاب درباره روش تحقیق است، لکن با مشاوره‌های زیاد تلاش شده است تا تواناترین افراد برای ترجمه هر فصل به این شرح دعوت شوند:

دکتر محمود ابوالقاسمی، استادیار دانشگاه شهید بهشتی تهران، فصول چهارم و شانزدهم؛ دکتر خسرو باقری، دانشیار دانشگاه تهران، فصول اول و پانزدهم؛ دکتر محمدجعفر پاک سرشت، دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز، فصل سوم؛ دکتر زهره خسروی، استادیار دانشگاه الزهراء تهران، فصل دوم؛ دکتر غلامرضا خوی‌نژاد، دانشیار دانشگاه فردوسی مشهد، فصل سیزدهم؛ دکتر محمد خیر، دانشیار دانشگاه شیراز، فصول پنجم و دهم؛ دکتر علی دلاور استاد دانشگاه علامه طباطبایی تهران، فصل چهاردهم؛ دکتر منیجه شهنی بیلاق، دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز، فصل نهم؛ دکتر محمدحسین علامت‌ساز، استاد دانشگاه اصفهان، واژه‌نامه؛ دکتر حمیدرضا عریضی، استادیار دانشگاه اصفهان، فصول هفتم و یازدهم؛ دکتر علیرضا کیامنش، دانشیار دانشگاه تربیت معلم تهران، فصول ششم و دوازدهم؛ دکتر احمدرضا نصر اصفهانی، استادیار دانشگاه اصفهان، فصول هشتم و هفدهم.

ترجمه‌ها را اینجانب و همکاران بارها بازخوانی و ویرایش کرده و مطابقت داده‌ایم تا اثری روان و یکدست تقدیم دانش پژوهان گردد. در مجموع، کیفیت و جذابیت کتاب به گونه‌ای است که همواره تحسین همه مترجمان گرامی را بر می‌انگیخت و موجب می‌شد تا از کار سختی که پذیرفته بودند، اظهار رضایت کنند. این علاقه‌مندی اعضای هیأت علمی برجسته کشور برای ترجمه کتاب، گویای ارزش و اهمیت آن است.

با توجه به امتیازات مذکور، می‌توان گفت کتاب حاضر یکی از جامعترین کتابهای روش تحقیق در علوم تربیتی و روانشناسی است که تاکنون در ایران منتشر شده است. این کتاب، ضمن رفع نیاز رشته‌های علوم تربیتی و روانشناسی و به عنوان یک کتاب جامع روش پژوهش، برای دانش پژوهان رشته‌های علوم انسانی و اجتماعی نیز بسیار مفید است.

ب) راهنمای استفاده از کتاب

همان طور که گفته شد، نسخه انگلیسی کتاب یک مجلد 800 صفحه‌ای حجیم، با اوراق بزرگتر از قطع وزیری است. ترجمه فارسی آن حاوی بیش از 1300 صفحه است که چاپ آن در یک مجلد میسر نبود. از این رو، نه فصل اول در مجلد اول و هشت فصل بقیه به همراه واژه‌نامه، فهرستهای موضوعی، اعلام و پیوستها در مجلد دوم قرار گرفته است. مجلد دوم - که در حال آماده شدن نهایی است - انشاءالله چند ماه پس از انتشار مجلد اول به چاپ خواهد رسید.

اگر چه دومجلد مذکور به نوعی استقلال دارند و هر کدام بنهایی می‌تواند مورد استفاده علاقه مندان قرارگیرد، ولی داشتن یک کتاب کامل روش تحقیق اقتضا می‌کند که هر دومجلد تهیه شود، بویژه اینکه واژه نامه 40 صفحه‌ای روش تحقیق، واژگان انگلیسی به فارسی و فارسی به انگلیسی، فهرست موضوعی، اعلام و ضمائم کل کتاب در پایان مجلد دوم آمده است.

در ضمن آخر هر فصل، در متن انگلیسی کتاب، قسمتی با عنوان برگه پیشنهاد دارد که در آن از خواننده خواسته شده طبق حرف اول نام خانوادگی خود برگه پیشنهاد پایان کتاب را بعد از مطالعه هر فصل پر کند که ما در اینجا آنها را از آخر هر فصل حذف کرده‌ایم.

علاوه بر این، در مواردی که تصور شده توضیحاتی باید ارائه شود، این مطالب در پاورقی با حرف «ت» (تعلیقات) آمده که توسط ویراستاران علمی و ادبی (دکتر نصر و دکتر عربی) تهیه شده است.

اگرچه تدریس 1300 صفحه مطلب علمی در یک درس 2 یا 3 واحدی امکانپذیر نیست، ولی مطالب به گونه‌ای است که با انتخاب مباحث مختلف به وسیله اساتید محترم، می‌توان آنها را با توجه به زمان در اختیار، در مقاطع تحصیلی کارشناسی، کارشناسی ارشد، دوره های مختلف پژوهشگری و حتی دکتری استفاده کرد.

ج) همکاران

قبل از همه باید از زحمات فراوان آقای دکتر حمید رضا عربی که همه فصول را بازخوانی کرده و بدقت تطبیق علمی داده و اصلاحات ویرایشی فراوانی اعمال نموده‌اند، یاد کرد. در واقع، ایشان یکی از کلیدی‌ترین نقشها را در تدوین این اثر داشته‌اند و همکار اینجانب در ویراستاری علمی و ادبی کتاب بوده‌اند.

سپس شایسته است از همه همکاران محترمی که با وجود همه گرفتاریها، با بزرگواری دعوت اینجانب را برای ترجمه این اثر پذیرفته‌اند، قدردانی نمایم. آقایان دکتر محمود ابوالقاسمی (از مترجمان کتاب حاضر)، محمدرضا نیلی (عضو محترم هیأت علمی دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه اصفهان) و آقای ناصر کریم‌پور (فوق لیسانس زبان و ادبیات فارسی) همکاران دیگری هستند که با حوصله و دقت همه مطالب ویرایش شده را مجدداً بازخوانی کرده، اصلاحات و پیشنهادهای ارزشمندی را ارائه نمودند. علاوه بر نظریاتی که همکاران مذکور داشته‌اند، آقای دکتر محمد حسین علامت‌ساز، استاد گروه آمار دانشگاه اصفهان فصل پنجم (روشهای آماری) را بادقت بازبینی و پیشنهادهای سازنده‌ای ارائه فرمودند.

همچنین، از همسر و فرزندان گرامی خود و همکاران که با سعه صدر مشکلات حاصل از مشغله‌های علمی ما را تحمل نموده و همواره مشوق ما در چاپ این اثر بوده‌اند، بی‌نهایت تشکر و سپاسگزاری می‌نمایم و موفقیت و سلامتی آنان را از خداوند متعال خواهانم.

همچنین از آقای هدایت‌الله دریکوند و خانمها فهیمه نصیری، زهرا نصر اصفهانی، عاطفه ساعدی، سعیده سلطانی و زهره باقری، دانشجویان فوق لیسانس رشته علوم تربیتی، که در موارد متعدد از جمله نمونه خوانی فصول آماده شده و ارائه پیشنهادها مفید، تطبیق مطالب تایپ شده با ترجمه‌ها و تنظیم فهرستهای متعدد واژگان و اعلام با اینجانب همکاری فراوانی نمودند، تقدیر و تشکر می‌شود.

از اعضای محترم شورای انتشارات دانشگاههای شهید بهشتی و اصفهان و سایر دست‌اندرکاران، بویژه آقایان دکتر کورش فتحی و دکتر محمد اسماعیل انصاری، سرپرستان محترم انتشارات دو دانشگاه و مسؤولان محترم سازمان «سمت»، بویژه آقای دکتر علی اصغر میرباقری فرد، نماینده محترم آن سازمان در دانشگاه اصفهان که زحمات مقدمات چاپ کتاب را فراهم نمودند، تقدیر و تشکر می‌گردد. همچنین، از اظهارنظرهای عالمانه داوران متخصص که برای ما ناشناخته‌اند و ارزشیابی محتوا و ترجمه این اثر را بر عهده داشته‌اند و پیشنهادهای ارزنده‌ای را نیز ارائه فرموده‌اند، قدردانی و سپاسگزاری می‌نمایم.

از آقای مهدی علیخانی که با حوصله و دقت فراوان زحمت تایپ، درج چندین باره اصلاحات و صفحه‌آرایی اولیه کتاب را متقبل شدند، تشکر می‌نمایم. همچنین از همکاران محترم چاپخانه دانشگاه شهید بهشتی که زحمات چاپ را متقبل شده‌اند، قدردانی می‌نمایم.

اگرچه اینجانب، علاوه بر ترجمه دو فصل از کتاب، تلاشهای بسیار زیادی در مدیریت و هماهنگی چاپ کتاب داشته و به طور مشترک، ویراستاری علمی و ادبی را نیز عهده‌دار بوده، تلاشهای زیادی در بازخوانی، تطبیق، واضح‌سازی مفاهیم و یکدست نمودن آن مبذول داشته‌ام، لکن بدون تلاش همکاران مذکور، هرگز فراهم کردن ترجمه‌ای با این کیفیت امکانپذیر نبود. لذا مجددا صمیمانه از همه آنان تشکر نموده و توفیق روزافزون آنان را از خداوند متعال در انجام این گونه کارهای علمی گروهی و سایر امور خیر خواستارم.

در پایان، از سروران دانشگاهی، همکاران فرهنگی و دانشجویان محترم درخواست می‌نمایم تا پیشنهادهای خود را ارسال فرمایند تا در چاپهای بعدی مورد توجه قرار گیرد. بدیهی است از پیشنهاد دهندگانی که نظرهای قابل توجهی ارائه دهند، در مقدمه چاپهای بعدی با ذکر نام تقدیر خواهد شد.

احمد رضانصر

شهریور 1381

مقدمه نویسندگان

بعد از گذشت 33 سال از چاپ اول کتاب در سال 1963، چاپ ششم کتاب در سال 1996 منتشر می‌شود. برخی از علل این عمر طولانی به این شرح است:

دانشجویان به ما می‌گویند آنچه باعث لذت بردن و قدردانی آنان از این کتاب شده، وضوح و روانی مطالب و

بویژه استفاده از مثالهای فراوان از پژوهشهای منتشر شده است. این مثالها، مباحث نظری و انتزاعی مربوط به پژوهش را توضیح می‌دهد. اگر چه وجود این مثالهای فراوان، کتاب را حجیم می‌کند، اما موضوع قابل توجهی برای دانشجویان محسوب نمی‌شود. مثالها، حیطه پژوهش را برای آنان زنده، با روح و پرجنب و جوش می‌سازد. به همین دلیل، ما روش خود را ادامه می‌دهیم و تأکید زیادی بر ارائه بهترین مثالهایی می‌کنیم که می‌توانیم از متون تخصصی مربوط به پژوهش به دست آوریم. ارائه این مثالها، برای توضیح و تبیین دیدگاهها و مسائل اساسی پژوهشهای تربیتی است.

دانشجویان همچنین به ما می‌گویند که این کتاب راهنمای خوبی برای زمانی است که باید پروژه پژوهشی خود را انجام دهند. این امر، بدین خاطر است که ما همه فوت و فنها و راه و چاههای هر مرحله پژوهش را، از مسأله‌یابی برای انجام پژوهش تا نگارش گزارش نهایی آن توضیح می‌دهیم. اگر دانشجویان، اطلاعات تفصیلی بیشتری در مورد مباحث مختلف تحقیق نیاز داشته باشند، منابع معرفی شده و پی‌نوشتهای هر فصل، آنها را راهنمایی خواهد کرد که چگونه به آن موارد دسترسی یابند. همچنین، بسیاری از دانشجویان، بعد از اینکه این کتاب را به عنوان یک منبع درسی مطالعه کردند، آن را نزد خود نگه می‌دارند و در مواقعی که به یک واژه یا دستورالعمل ناآشنا در متون تخصصی پژوهش برخورد می‌کنند، به آن مراجعه می‌نمایند.

مدرسان درس روش تحقیق نیز می‌گویند آنچه موجب لذت بردن و رضایت فراوان آنها از این کتاب می‌شود، تحت پوشش گسترده قرار دادن مباحث مختلف پژوهش است. در حالی که اصول مبنایی پژوهش مورد تأکید قرار می‌گیرد، فنون پیچیده‌تر پژوهش نیز ارائه می‌شود تا دانشجویان تصویر کاملی از موضوعات پژوهشهای تعلیم و تربیت و روانشناسی به دست آورند. مدرسان همچنین، از ما قدردانی می‌کنند که مباحث مطرح شده در کتاب به روز است. هر چاپ جدیدی که از کتاب منتشر می‌شود، یک منبع نو و جامع از پیشرفتهای حاصل شده در پژوهش است. این پیشرفتهای در زمینه روشهای جدید و موجود پژوهش و مباحث نظری مربوط مورد بحث در مجلات و سمینارهای تخصصی است.

هر موفقیتی که این کتاب به دست آورده است، تا حد بسیار زیادی مرهون زحمات والتر بورگ¹ است که اولین چاپ این کتاب را به نگارش درآورد و آن را به چاپ رساند. از دومین تا پنجمین چاپ، او یکی از ما (مردیت گال²) را دعوت کرد تا همکار او باشیم. اوبعد از خدمات برجسته، فراوان و ممتد به عنوان پروفیسور و محقق، در سال 1990 درگذشت. اینک، خانم جويس گال³ (همسر من) به عنوان همکار ششمین چاپ کتاب به ما ملحق شده است. او تحصیلات خود را در روانشناسی اجتماعی انجام داده و بیش از 25 سال در حیطه پژوهشهای تربیتی و رشد کار کرده است. او حرفی تازه و حرکتی جدید در مباحث کتاب به وجود آورده است.

تغییرات انجام شده در چاپ ششم

افرادی که با چاپ قبل کتاب (چاپ پنجم) آشنا هستند، ملاحظه خواهند کرد که اگر چه ساختار کتاب مانند چاپ قبل است، با وجود این در همه فصلها تغییراتی ایجاد شده است. موارد زیر توضیح مختصری از عمده‌ترین تغییرات به وجود آمده است:

1 . Walter Borg

2 . Meredith Gall

3 . Joyce Gall

دو فصل جدید درباره تحقیق کیفی ارائه شده تا منعکس کننده پیشرفتهای جدید و اهمیت این رویکرد در تحقیقات علوم تربیتی و روانشناسی باشد. در هر فصل یا مبحثی که مناسب بوده، پژوهش کمی و کیفی باهم ترکیب شده‌اند تا دانشجویان بتوانند مقایسه‌ای نزدیک و دقیق انجام دهند که این دو چگونه به مباحثی نظیر نمونه‌گیری، جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل داده‌ها می‌نگرند.

متن کتاب تجدید سازمان یافته و فشرده‌تر شده است، به گونه‌ای که چاپ ششم حدود 100 صفحه کمتر از چاپ قبلی است که صفحات آن به بیش از 900 می‌رسید. دو فصل مربوط به آزمونها که در چاپ قبلی بود، اینک تبدیل به یک فصل شده است. فصلهایی که مربوط به تدوین پیشنهاد پژوهش و تهیه گزارش پژوهش بوده است، درهم ادغام شده است تا به دانشجویان نشان دهد که چگونه یک پیشنهاد دقیق و کامل می‌تواند مبنای گزارش پایانی تحقیق قرار گیرد. **روش تحقیق** و توسعه در مباحث تعلیم و تربیت که در چاپ پنجم، یک فصل مستقل بود، اکنون در فصل **تحقیق ارزشیابی** جای گرفته است. مطالب مربوط به ارزشیابی انتقادی و سازماندهی داده‌ها نیز در فصلهای مناسب چاپ ششم جای گرفته است.

فصل اول چاپ ششم تأکید بیشتری بر مباحث فلسفه علم دارد، زیرا آن مباحث بر اعمال و مسائل اخیر تعلیم و تربیت تأثیر می‌گذارند.

فصل چهارم، دربردارنده توضیح کاملاً جدید و به روز در مورد جستجوی رایانه‌ای در متون تخصصی علوم تربیتی است. چاپ ششم، منابع راهنمای فراوانی را نیز معرفی می‌کند که به خاطر سهولت دسترسی خوانندگان، در ضمایم کتاب درج شده است.

همچنین، واژه‌نامه‌ای که براساس درخواست بسیاری از خوانندگان چاپهای قبلی کتاب تهیه شده، به چاپ ششم افزوده شده است. بعلاوه، یک نرم‌افزار آماری مکمل نیز در دسترس مدرسان قرار می‌گیرد تا آنهايي که تمایل دارند تدریس روشهای تحقیق و آمار را با هم درآمیزند، مورد استفاده قرار دهند. مسأله‌ها و تمرینهای کاربردی چاپ قبل، به کتاب راهنمای مدرسان انتقال یافته تا اگر تمایل داشتند آنها را برای تکلیف دانشجویان استفاده کنند یا آنها را در کلاس مورد بحث و بررسی قرار دهند.

راهنمای فراگیری کتاب

حجم زیاد اطلاعات در کتابی از این دست قابل توجه است. از این رو، راهنمایی برای یادگیری در هر فصل ارائه کرده‌ایم تا به دانشجویان کمک کند تا مطالب را درک نمایند. این راهنماها که ارزش و اهمیت آنها در چاپهای قبلی کتاب به اثبات رسیده است، عبارتند از: نگاه اجمالی به محتوای فصل (10 تا 15 سطر)؛ اهداف فصل؛ برجسته و پررنگ نمودن واژه‌های خاص و ارائه تعریف آنها در فصل و در واژه‌نامه؛ خود آزمایی و فهرستی از اشتباهات که هنگام به کار بستن مطالب هر فصل رخ می‌دهد. دانشجویان می‌توانند این راهنماها را به کاربندند تا خواندن اولین مرتبه خود را با تمرکز حواس انجام دهند و در موارد بعدی خواندن نیز آنها را کمک نماید.

کتاب راهنمای مدرسان، فعالیتهای تدریس متعددی از قبیل بانک سؤال و تمرینهای کاربردی فراهم نموده تا به دانشجویان کمک کند فهم خودشان را از مفاهیم و فنون ارائه شده در هر فصل عمیق سازند. همچنین، منابع معرفی شده در پایان هر فصل می‌تواند به عنوان ابزار ارتقای آگاهی دانشجویان درباره عنوانهای خاص، تعیین یا پیشنهاد شود.

نگاه اجمالی به محتوا و سازماندهی کتاب

کتاب شش بخش دارد که هر کدام با یک مقدمه کوتاه آغاز می‌شود:

بخش اول در بردارنده یک فصل است که تصویری اجمالی از حوزه پژوهشهای تعلیم و تربیت ارائه می‌دهد. ما مطالعه این فصل را به عنوان نقطه شروع، توصیه می‌کنیم. با مطالعه این فصل، دانشجویان به فهم آغازینی از ماهیت پژوهش و رویکردهای متنوع آن دست می‌یابند، قبل از اینکه آنها یادگیری نکات خاص و جزئیات روش تحقیق را شروع نمایند.

بقیه فصلها به گونه‌ای تنظیم و مرتب شده‌اند که با ترتیب بیشتر اجزای فرایند پژوهش مطابقت و هماهنگی داشته باشند. ما دانشجویان را ترغیب می‌کنیم که تا زمانی که همه فصلهای مربوط به پروژه پژوهشی خود را نخوانده و مفاهیم آن را کاملاً درک نکرده‌اند، حتی اجرای اولین گام پروژه خود را آغاز ننمایند. به طور کلی، این توصیه به معنای خواندن همه فصلهای بخش اول، دوم و سوم است. همچنین به معنای خواندن فصلهایی از بخشهای چهارم و پنجم است که مربوط به نوعی از پژوهش است که دانشجویان در حال فکر کردن درباره آن هستند تا آن را برای پروژه خود انتخاب کنند.

بخش دوم، فرایند طراحی یک پروژه تحقیقی شامل تدوین پیشنهاد تحقیق (فصل دوم)؛ برخورد با مسائل اخلاقی، حقوقی و روابط انسانی (فصل سوم)؛ و بررسی پیشینه پژوهش (فصل چهارم) را بیان می‌کند. از آنجا که یک پیشنهاد پژوهشی خوب، شیوه نگارش گزارش پایانی پژوهش را نیز مورد توجه قرار می‌دهد، فصل دوم به تبیین آخرین گام پروژه پژوهش، یعنی نگارش پایان نامه یا سایر انواع گزارش تحقیق نیز می‌پردازد. بخش سوم، رویکردهای روش شناختی عام یک پروژه پژوهش را تحت پوشش قرار می‌دهد که عبارتند از: روشهای آماری در دسترس برای تجزیه و تحلیل داده‌ها (فصل پنجم)؛ رویکردهای انتخاب نمونه برای پژوهش (فصل ششم) و انواع روشهای جمع‌آوری داده‌ها که در پژوهشهای تعلیم و تربیت استفاده می‌شود (فصلهای هفتم، هشتم و نهم). سه فصل اخیر، چگونگی جمع‌آوری داده‌های پژوهش را با استفاده از آزمونها و مقیاسهای خود گزارشی (فصل هفتم)، پرسشنامه و مصاحبه (فصل هشتم) و مشاهده و تحلیل محتوا توضیح می‌دهند.

بخش چهارم، اساسی‌ترین طرحهای پژوهشی استفاده شده در روشهای تحقیق کمی را مورد بحث و بررسی قرار می‌دهد. طرحهای پژوهشی توصیفی و علی - مقایسه‌ای در فصل دهم توضیح داده می‌شوند. طرحهای پژوهشی همبستگی در فصل یازدهم و طرحهای تجربی (آزمایشی) در فصلهای دوازدهم و سیزدهم تبیین می‌شوند.

بخش پنجم بر رویکردهای متنوع پژوهشهای کیفی در تعلیم و تربیت متمرکز می‌شود. فصل چهاردهم رویکرد عام (پژوهش موردی) و فصل پانزدهم، انواعی از سنتهای پژوهشی کیفی را که کاربردهای خاصی دارند، توضیح می‌دهد. فصل شانزدهم به طور عمیق به تشریح یکی از این سنتها، یعنی پژوهش تاریخی می‌پردازد.

بخش ششم مشتمل بر یک فصل است که کاربرد روشهای پژوهش را در ارزشیابی آموزشی توضیح می‌دهد.

تقدیر و تشکر

از همه کسانی که در خلال فراهم شدن این چاپ به ما کمک کرده‌اند، تقدیر و تشکر می‌نماییم. ابتدا از

ماری¹، همسر والتر بورگ که مقدمات انتقال حق تألیف همسرش را تسهیل بخشید و سپس از همکارانمان در دانشگاه اورگن² که درباره قسمتهای مختلف کتاب توصیه‌های علمی به ما ارائه دادند.³ از آن کرنز⁴ در انتشارات لانگمن که در عین داشتن نگرش همیاری و نشاط‌آور، اطمینان داد که کتاب، در همان زمان مقرر منتشر شود نیز تشکر می‌نماییم. سرانجام، از گینی بلان فورد⁵، ویراستار کتاب، به خاطر دانش، خردمندی، تخصص و صبر و حوصله‌اش به طور ویژه تشکر می‌کنیم، زیرا همکاری و تلاش او بود که انتشار چاپ ششم کتاب را محقق ساخت.

از اظهارنظرهای شما درباره چاپ جدید، استقبال می‌کنیم. بعلاوه، دانشجویان را ترغیب می‌کنیم که فرم پیشنهاد درج شده در آخر کتاب را تکمیل کرده و آن را برای ناشر - که آنها را به ما عودت می‌دهد - ارسال دارند. مطمئن باشید که همه اظهار نظرهای دریافت شده را بدقت خواهیم خواند و هنگام آغاز به کار تهیه مطالب برای چاپ بعدی، آنها را مورد ملاحظه قرار داده و به کار خواهیم بست.

مردیت «مارک» گال

جوینس گال

مردیت «مارک» گال پروفیسور در تعلیم و تربیت و مسؤول آموزش زبانهای خارجی دانشگاه اورگن است. او همچنین، دبیر اجرایی مجله تعلیم و تربیت تجربی است. وی نویسنده مشترک کتاب کاربست پژوهشهای تربیتی: راهنمای عمل است که با همکاری والتر بورگ و جوینس گال تاکنون سه بار تجدید چاپ شده است. بعلاوه، نویسنده مشترک کتاب فنون نظارت بالینی بر معلمان: کاربردها در آموزش قبل و حین خدمت است که با همکاری کیت اچسن تاکنون سه بار منتشر شده است. هر دو کتاب توسط انتشارات لانگمن انتشار یافته است.

ولتر بورگ پروفیسور ممتاز دانشگاه ایالتی اوتاه و یکی از مهمترین بنیانگذاران تدریس خرد بود - روشی که به طور گسترده در آموزش معلمان استفاده می‌شود. او همچنین، نویسنده مشترک کتاب سنجش و ارزشیابی در مدارس است. این کتاب با همکاری بلاین ورتن و کال وایت نگارش یافته و توسط انتشارات لانگمن منتشر شده است.

جوینس «جوی» گال رئیس خدمات آموزشی دامین است، مرکزی که متخصص ارائه خدمات مهارتهای مطالعه و آموزش خانواده است. او همچنین، استادیار افتخاری دانشکده علوم تربیتی دانشگاه اورگن است.

1 . Marie

2 . Oregon

3 . در این قسمت مؤلفان محترم از همکاران دیگر خود که حدود سی نفر بودند نام برده و تشکر کرده‌اند که ما برای طولانی نشدن مطلب آنها را حذف کرده‌ایم ت.

4 . Ann Kearns

5 . Ginny Blanford